

Roman

*Paarse wolken,
zwarte zon*

INA VAN DER BEEK

Paarse wolken, zwarte zon

Van Ina van der Beek verschenen bij Zomer & Keuning onder andere:

Samen alleen

In de schaduw

Je hoort erbij

Als de weg verborgen is

Blijvende herinnering

Verdrongen herinnering

Als een droom uiteenspat

De broosheid van het leven

De reis van je leven

Ina van der Beek

Paarse wolken,
zwarte zon

Z&K

UITGEVERIJ ZOMER & KEUNING

ISBN 9789020545180

ISBN e-book 9789020545197

NUR 344

© 2022 Uitgeverij Zomer & Keuning

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp Liesbeth Thomas, t4design

www.romanserie.nl

www.inavanderbeek.nl

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Zomer & Keuning vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Voor de papieren editie van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

‘Ik denk dat ik verliefd ben!’

Janne kijkt met een toegeeflijke glimlach naar het stralende gezicht van haar dochter.

‘O ja? En wie is het deze keer? Weer iemand van de televisie?’

Marthe is aan tafel gaan zitten en schudt haar hoofd. ‘Nee, op een echte jongen, nou, eigenlijk is hij al een man, denk ik. Misschien kan ik later met hem trouwen.’

Janne gaat tegenover haar dochter zitten en kijkt haar nu onderzoekend aan. ‘Wie is die jongen dan?’ vraagt ze.

‘Hij is ook op mijn werk, vandaag voor het eerst, en hij is heel knap.’

‘Vertel me eens wat meer over hem?’

‘Hij heet Erik en hij is best slim, want hij mocht meteen de moeilijke werkjes doen, hij is een beetje de baas op de afdeling. Hij heeft bruine ogen en hij lachte iedere keer naar me.’

Marthe klapt in haar handen. ‘Ik denk dat hij ook verliefd is op mij! Wat gaan we eten, mama?’ vraagt ze er in één adem achteraan.

‘Boontjes, kip en gebakken aardappels, lekker?’ Janne staat op om naar de keuken te gaan. ‘Ga jij de tafel dekken?’ vraagt ze. ‘Dan gaan we zo eten.’

Terwijl ze verdergaat met het eten, denkt ze over wat haar dochter haar zojuist toevertrouwde. Ach ja, Marthe is al vaker verliefd geweest, maar dan waren het steeds onbereikbare jongens of mannen. Helden uit een tv-serie of een jonge presentator. Als de serie weer afgelopen was, verdween de liefde bij Marthe ook weer vanzelf, het waren veilige verliefdheden.

Maar nu is ze dus verliefd op een ‘echte jongen’, zoals Marthe zelf zegt.

En die informatie geeft Janne meteen een onrustig gevoel. Marthe is extreem spontaan en ze knuffelt graag met iedereen die maar aardig voor haar is.

Op haar werk, een sociale werkplaats, is iedereen dol op haar, zeker ook

door haar spontaniteit naar anderen toe. Haar leidinggevend en weten ook hoe ze is, ze remmen haar soms af als Marthe te aanhalig is.

Daarom was het altijd wel een veilig gevoel voor haar als moeder dat de liefdes van Marthe onbereikbare mannen waren.

Terwijl ze de aardappels afgiet, denkt ze nog na over wat Marthe precies zei. 'Hij is een beetje de baas,' of zoiets. Dat is wel geruststellend, dan zal hij ook de nodige afstand houden van Marthe, als dat nodig is.

De verdere avond hoort Janne niets meer over de bewuste Erik. Toch kan ze het niet laten om Marthe de volgende ochtend, voor ze weer naar haar werk vertrekt, voorzichtig te waarschuwen.

'Marthe, je weet het, hè? Een meisje moet vreemde mannen niet zomaar omhelzen of kussen. Zul je daaraan denken?'

'Dat weet ik, mama!' Twee armen om haar moeder heen, een dikke knuffel en drie zoenen. 'Dag mama, tot vanavond!'

'Dag meisje, veel plezier op je werk, hoor!'

Janne kijkt haar na, als ze netjes haar hand uitsteekt en dan de hoek om fietst. Daar gaat haar meisje. Met een kleine zucht gaat ze naar binnen.

Terwijl ze de ontbijtboel opruimt, kan ze haar zorgen niet helemaal kwijttraken. Ze zag dat Marthe vanochtend oogschaduw had opgedaan en ook wat lippenstift. Van alles net wat te veel, maar in Marthes eigen ogen blijkbaar prachtig. Ze had er maar niks over gezegd, want Marthe kan heel boos worden als ze vindt dat haar moeder zich te veel met haar bemoeit. Daar had Janne op de vroege ochtend geen zin in.

'Ik ben volwassen, hoor! Ik weet het best zelf.' Dat is tegenwoordig een veelgehoord argument van haar dochter, als ze haar wat wil bijsturen.

Marthe is bijna dertig, en misschien wordt het tijd dat ze uit huis gaat. Maar Janne betwijfelt of Marthe het aankan om zelfstandig te wonen. De huisarts, met wie ze het een tijd geleden besprak, stelde voor om zich eens te verdiepen in een speciale woonvorm, beschermd wonen, noemde hij het. Maar Janne wil er eigenlijk nog helemaal niet over nadenken. Marthe en zij hebben het goed samen.

Marthe, de dochter die ze onverwacht op haar drieënveertigste nog kreeg. De bevalling was zwaar, en de baby kwam blauw en slap ter wereld door zuurstoftekort. Vanaf het begin was ze gewaarschuwd dat dat

gevolgen zou kunnen hebben voor de ontwikkeling van het meisje, zowel lichamelijk als geestelijk zouden er problemen kunnen komen.

Maar lichamelijk ontwikkelde Marthe zich volgens het boekje, ze lachte, ze draaide zich om en reageerde op bekende gezichten. Ze speelde lief in de box, ging staan en lopen.

Jannes zorgen waren langzaam verdwenen, eigenlijk wilde ze er ook niet aan denken dat er iets mis kon zijn met haar dochter.

Haar man Koos, Marthes vader, was de eerste geweest die zijn zorgen had geuit. Marthe was toen al bijna vier jaar. Ze kon erg lief spelen en soms heel uitbundig zijn, maar ook zomaar tijden stil in een hoekje zitten. Ze vond het duidelijk lastig om met de buurkinderen te spelen. Om de een of andere reden klikte het niet. Maar op het consultatiebureau, waar Janne dat meldde, werd dat weggewuifd. ‘Kinderen van die leeftijd spelen niet met elkaar, maar meestal naast elkaar,’ zei de wijkverpleegkundige.

Maar dat was het juist, Marthe speelde niet met de anderen, maar ook niet naast ze. Ze leek in haar eigen wereldje te zitten, van waaruit ze slecht kon communiceren. Alleen als ze daar zelf opeens behoefte aan had, rende ze op een ander kind af om het te knuffelen en kusjes te geven.

‘Jij bent zo lief!’ zei ze dan stralend. En eigenlijk is dat nog steeds niet veranderd. O ja, ze maakt nu zeker wel contact met anderen, maar wel erg vanuit het op zichzelf gericht zijn.

‘Ik vind jou lief, dus ik wil je nu knuffelen.’ En nee, dat viel zeker in haar kindertijd niet altijd even goed bij anderen.

Op de basisschool had ze leren rekenen en schrijven en ook wat lezen.

Er was op aangedrongen om haar naar het speciaal onderwijs te doen, maar Janne had het tegengehouden. Misschien achteraf niet heel verstandig, maar ze overzag het zelf niet helemaal goed in die tijd. Ze dacht ook dat het wel zou meevallen, Marthe was echt niet dom.

Koos was na een heel kort ziekbed overleden toen Marthe vijf was. Marthe en zij hadden alleen elkaar, en in hun dorp was alleen een gewone basisschool. Ze wilde niet dat Marthe iedere dag met een busje naar de stad zou moeten. Ze wilde zo graag dat Marthe een gewoon kind was, net als alle kinderen in de buurt.

Zelf had ze ook weinig opleiding, op de lagere school was ze een keer

blijven zitten en daarna ging ze twee jaar naar de huishoudschool. Toen was ze veertien en mocht ze van school af.

Waarom zou Marthe meer moeten leren? Als ze kon lezen en schrijven, was het toch genoeg?

Zo was Marthe door de basisschool heen gehobbeld, ieder jaar mocht ze over naar de volgende klas.

Aan het eind van groep 8 had Janne een gesprek gehad met Marthes juf en ook nog andere mensen erbij. Marthe moest naar een vervolgopleiding op haar eigen niveau, dus toch nog naar het speciaal onderwijs.

Achteraf was dat prima geweest, ze had daar veel meer geleerd dan rekenen en schrijven. Ook allerlei andere vaardigheden werden haar bijgebracht.

Marthe was er veel gelukkiger geweest dan alle jaren van de basisschool, waar ze een eenling was geweest. Hier werd ze geaccepteerd en kreeg ze vriendinnen.

En nu gaat ze alweer jaren naar de sociale werkplaats. Ze werkt daar met haar handen en ze heeft het prima naar haar zin. Ook in het huishouden is ze best handig, als ze zin heeft, tenminste. Meestal vindt ze het wel best dat haar moeder alles opruimt en schoonmaakt.

‘Dat doe ik pas later in mijn eigen huis,’ zegt ze dan.

Al haar collega’s vindt ze lief, en als ze ’s avonds en in het weekend thuis is, kijkt ze tv, of kleurt het ene kleurboek na het andere vol.

Eigenlijk hebben ze het prima samen, maar soms kan de zorg Janne bekruipen over de toekomst. Ze is nu drieënzeventig, hoeveel jaar zal ze nog voor haar dochter kunnen zorgen?

En dan? Had ze meer kinderen gehad, dan hadden zij wellicht een stukje van de zorg kunnen overnemen. Want ze beseft dat Marthe toch wel extra aandacht nodig heeft.

Gelukkig hebben ze ook steun vanuit de kerk waar ze lid van zijn. Marthe helpt vaak mee bij de kindernevendienst, ze vindt het heerlijk om de jongste kinderen te helpen bij de knutselwerkjes.

Iedereen in de kleine gemeente kent Marthe en draagt haar een warm hart toe.

Met een kleine zucht giet Janne de afwasteil leeg in de gootsteen.

Nu dit weer: Marthe verliefd op 'een echte jongen'.

Ze hoopt eigenlijk stilletjes dat die liefde niet wederzijds is. Want hoewel ze haar dochter alle geluk gunt, ziet ze haar nog niet als getrouwde vrouw. Om maar helemaal niet te denken aan een gezin. Of zou dat toch mogelijk zijn?

'Later als ik groot ben, ga ik trouwen en dan wil ik twee kinderen,' roept Marthe al vanaf haar tiende jaar.

En ze zegt dat nog steeds. Alleen zegt ze nu 'later' in plaats van 'later als ik groot ben'.

Ook daar heeft Janne weleens met haar huisarts over gesproken, en die had een duidelijke mening. 'Als ze een vriendje krijgt, moet je haar maar langs sturen, dan kan ze de pil gaan slikken,' was het advies geweest. 'Geen zorgen voor de tijd.'

Janne had dat maar een vreemd antwoord gevonden. Gelukkig waren de vriendjes tot nog toe veilig op het tv-scherm.

Dat zijn beslist de beste liefdes voor Marthe, bedenkt Janne.

Ze moet zich ook maar niet te druk maken, alleen de opmerking gisteren van Marthe dat ze verliefd is, heeft haar nu zo aan het piekeren gebracht.

Stilletjes hoopt ze dat de verliefdheid van Marthe weer snel overwaait.

Maar daar lijkt het niet op. Steeds weer komt Marthe thuis met verhalen over haar werk waarin Erik een grote rol speelt. En uit die verhalen maakt Janne op dat de verliefdheid wederzijds is. Of zou dat alleen zo zijn in de gedachten van Marthe?

Janne begint zich steeds meer zorgen te maken, ze weet niet goed wat ze ermee aan moet.

Leeft Koos nog maar, die wist altijd raad in lastige situaties, hij was veel verstandiger dan zichzelf.

Op een ochtend, als Marthe alweer vroeg en opgewonden naar haar werk is vertrokken, zit Janne bij de tafel na te denken. Ze moet er met iemand over praten, maar met wie?

Het liefst met een vrouw. Ze vindt het al heel moeilijk om haar zorgen te uiten over lichamelijke intimiteit, en zeker met een man lijkt haar dat onmogelijk, zelfs met de huisarts. En zijn ideeën over de pil vond ze helemaal niks.

Haar vriendinnen en kennissen zijn allemaal van haar eigen leeftijd, die hebben waarschijnlijk net zomin als zichzelf over die dingen leren spreken vroeger.

Ze heeft het pas al eens geprobeerd, ze was er tijdens een telefoongesprek met Mia, haar oudste vriendin, over begonnen.

‘Marthe heeft het steeds maar over een man op haar werk,’ had ze voorzichtig gezegd. ‘Ik geloof dat ze echt verliefd is.’

Mia had wat geschrokken gereageerd. ‘Dan zou ik maar oppassen dat ze niet in verwachting raakt. Ik bedoel het niet verkeerd, maar je weet hoe ze is, altijd kussen en iedereen beetpakken. En zo’n man in zo’n inrichting...’

‘Het is geen inrichting,’ had Janne kortaf gereageerd. ‘Marthe is wat achter, maar ze is niet gek, hoor.’

Daarna had ze het gesprek direct beëindigd. Ze voelde zich gekwetst

door wat Mia zei, en tegelijk wist ze dat Mia haar eigen angst had uitgesproken.

Ze zal met Marthe moeten praten, maar ze heeft geen idee hoe!

Als ze later op de ochtend boodschappen gaat doen, haar hoofd nog vol zorgen om Marthe, staat ze opeens tegenover mevrouw Van Dorp, de vrouw van de dominee. De vrouw groet haar vriendelijk en maakt een opmerking over het heerlijke lenteweer.

‘En hoe gaat het met Marthe?’ vraagt ze dan hartelijk. ‘Ik geniet er altijd zo van als ik haar bezig zie met de kinderen bij de nevendienst.’

‘Het gaat wel goed, hoor... maar... Ach mevrouw, ik zou eigenlijk graag eens met u praten,’ voegt Janne er in een impuls aan toe.

‘Dat kan, hoor,’ antwoordt de vrouw opgewekt. ‘Wat mij betreft mag u meteen met me meelopen, dan drinken we samen een kop koffie.’

‘Bij u, op de pastorie?’ vraagt Janne. Dat vindt ze nogal wat, op bezoek in de pastorie.

‘Ja, waarom niet? Of hebt u nu geen tijd? Het mag natuurlijk ook een andere keer.’

‘Nee, nee, het is wel goed,’ zegt Janne snel. Eigenlijk heeft ze al een beetje spijt van haar vraag om een gesprek. Maar het floepte er zomaar uit toen mevrouw haar aansprak. En de vrouw van de dominee, die is vast wel wijs. Wijzer dan Mia, die blijkbaar denkt dat Marthe gek is. Dat had ze nooit gedacht van Mia... Ze dacht juist dat Mia een van de weinigen was die begreep dat er niet zo heel veel mis is met Marthe. Het kind kon niet leren, ze is wat achter en wat te spontaan naar anderen toe. En niet echt zelfstandig, maar verder is het een handige en lieve meid. En lang niet gek!

Zwijgend is ze met de domineesvrouw meegelopen, wat knikkend op de opmerkingen die zij maakte.

‘Zo, we zijn er al, toch gemakkelijk, hè, als je midden in het dorp woont. Alle winkels lekker dichtbij. Komt u binnen.’

Even later zitten ze in de ruime woonkamer. Janne kijkt rond als ze even alleen gelaten wordt omdat mevrouw koffie gaat zetten.

Het is een mooie kamer, vindt ze. Het is licht en vrolijk, eigenlijk had ze verwacht dat het huis van een dominee donker en een beetje somber

zou zijn. Van buitenaf gezien lijkt dat zo, het is een groot, oud huis met donkergroene luiken aan de buitenkant.

‘Zo, alstublieft.’ Er wordt een kopje koffie voor haar neergezet. Lekker met opgeschuimde melk. Als ze ook een koekje uit de trommel heeft genomen, gaat mevrouw tegenover haar zitten.

Janne voelt zich opgelaten en niet op haar gemak. Waarom is ze zo dom geweest om mevrouw Van Dorp zomaar aan te spreken. Hoe moet ze nu beginnen?

Ze neemt een klein hapje van het spritskoekje en legt het dan weer terug op het schoteltje.

‘U wilde ergens over praten, gaat het over Marthe?’

Als Janne in de vriendelijke ogen van de vrouw tegenover haar kijkt, wordt ze opeens rustig.

Ze knikt. ‘Ja,’ zegt ze, ‘ik weet niet zo goed... Marthe heeft een soort verkering, of in elk geval, ze is nogal ondersteboven van een man op haar werk. En volgens haar is dat wederzijds. Nu gun ik haar natuurlijk wel een vriend, maar ik ben bang... U weet hoe Marthe is, altijd iedereen omhelzen en kussen. En zo’n man... nou ja... hoe zal ik het zeggen?’

De vrouw tegenover haar knikt begrijpend. ‘U bent bang dat ze gemakkelijk te ver zal gaan op seksueel gebied.’

Janne krijgt een beetje een kleur als dat woord zomaar hardop wordt uitgesproken. Maar tegelijk zucht ze van opluchting dat direct begrepen wordt wat ze bedoelt.

‘Ja, dat!’ zegt ze. ‘Ze is een net meisje, hoor, maar, nou ja, het is moeilijk.’

Mevrouw knikt. ‘Ik neem aan dat u er wel met haar over gepraat hebt, dat ze weet wat er gebeurt tussen man en vrouw, en wat daarvan de gevolgen kunnen zijn?’

Janne haalt haar schouders op. ‘Marthe weet dat een baby in de buik van de moeder groeit,’ zegt ze. ‘En dat daarvoor in bed wat gebeurt, zeg maar.’

Ze ziet dat er een kleine glimlach over het gezicht van de vrouw voor haar trekt.

Ze gaat snel verder: ‘Ik ben nog van een tijd dat je daar niet zo gemakkelijk over sprak, bij ons thuis werd daar vroeger al helemaal niets over verteld. En ik vind het gewoon moeilijk. Bij een meisje als Marthe helemaal,

ze snapt dingen niet zo snel als een ander. Dus...'

Wat hulpeloos haalt ze opnieuw haar schouders op.

'Ik begrijp het, hoor!' Mevrouw kijkt haar begripvol aan. 'Het is altijd een wat lastig onderwerp, maar wel heel belangrijk. Zeker nu ze een vriend lijkt te hebben. Ik denk dat u er toch eerlijk met haar over moet praten en haar erop wijzen dat kussen mag maar dat ze echt niet met haar vriend naar bed mag gaan. Kent u de man, hebt u hem al eens ontmoet?'

Janne schudt haar hoofd. 'Nee, ze ziet hem alleen op het werk.'

'Dan zal het nog zo'n vaart niet lopen met die verkering. Maar het is goed om haar op tijd te waarschuwen. Ze moet wel weten hoe dat werkt tussen een man en een vrouw, toch?'

Janne knikt. 'Daar hebt u natuurlijk gelijk in, maar het blijft lastig. Het is een lieve meid, maar ze kan ook heel eigenwijs zijn, ze neemt echt niet alles aan wat ik haar zeg.'

'Is er niet iemand die ze vertrouwt, met wie ze een goede band heeft?' informeert de domineesvrouw. 'Aan wie u zou kunnen vragen eens met haar te praten? Van een vreemde is het voor jonge mensen soms gemakkelijker om dingen aan te nemen dan van een eigen moeder. Dat was in ons gezin ook vaak zo, hoor, toen de kinderen in de puberteit waren.'

'Ja?' vraagt Janne wat verbaasd.

'Jazeker, bij ons ging ook niet altijd alles even rustig. Harm, de oudste bijvoorbeeld, voerde op een gegeven moment niks meer uit op school. Hoe we ook met hem praatten, hij bleef er met de pet naar gooien. Maar toen zijn decaan een serieus gesprek met hem had gehad, zag hij in dat hij echt moest gaan aanpakken omdat hij anders niets zou bereiken. Vreemde ogen, hè, die dwingen.'

Janne knikt, ze begrijpt niet precies wat mevrouw bedoelt met decaan, maar dat is blijkbaar iemand van school.

'Ja,' zegt ze, 'ik zal eens denken aan wie ik dat zou kunnen vragen. Maar ik zou zo snel niet weten wie.'

'En misschien kunt u vragen of ze die vriend eens bij jullie op de koffie uitnodigt, dan krijgt u meteen een indruk wat voor man hij is,' stelt Ellen van Dorp voor. 'Woont hij hier in het dorp, en weet u of hij op zichzelf woont of ook nog thuis bij zijn ouders?'

‘Ik weet niet veel over hem, maar hij woont niet in ons dorp. Hij komt met de auto naar het werk, vertelt Marthe.’

‘En misschien is het anders dan u denkt en komt de liefde alleen van Marthes kant. Of denkt ze nog helemaal niet aan de dingen waar u bang voor bent. Als u hen samen ziet, wordt dat misschien ook allemaal duidelijker.’

Janne knikt opnieuw. ‘Dat is misschien ook wel zo, ja. Ik maak me nu eenmaal snel zorgen over haar. Ze is toch wat anders dan de meeste andere jongelui.’

Ze gaat staan. ‘Bedankt dat u naar me wilde luisteren,’ zegt ze. ‘En ja, ik zal Marthe zeggen dat ze Erik eens op de koffie moet vragen.’

Ellen van Dorp staat ook op. ‘Dat lijkt me verstandig,’ zegt ze. ‘En als uzelf of Marthe vragen heeft, kan ze ook altijd hier terecht. Ik wil met alle plezier eens met Marthe praten.’

‘Ik zal eraan denken, dank u wel.’

Even later loopt Janne met haar lege boodschappentas naar huis. Pas als ze thuis is, bedenkt ze dat ze helemaal vergeten is om naar de winkel te gaan. Nou ja, dan vanmiddag nog maar een keer.

Ze stelt het meteen dezelfde avond voor aan Marthe. Tijdens het eten vertelt Marthe weer honderduit over haar werk, en natuurlijk speelt ook Erik weer een grote rol in haar verhalen.

‘In de pauze hebben we gezoend!’ zegt ze, terwijl ze giechelt. ‘Voor de eerste keer.’ En meteen zegt ze er verdedigend achteraan: ‘Hij begon, hoor, mama. Ik was niet begonnen, omdat ik weet dat dat niet hoort.’

Janne schrikt ervan. Ondanks haar bezorgdheid had ze nog steeds de hoop dat de verkering alleen in Marthes fantasie bestond.

Ze kijkt haar dochter aan. ‘Zo zo,’ zegt ze maar. En dan denkt ze aan het advies van mevrouw Van Dorp.

‘Je moet maar eens vragen of hij een keer op bezoek komt,’ zegt ze. ‘Ik wil jouw vriend weleens leren kennen.’

‘Mag dat?’ Marthe glundert.

‘Ja, natuurlijk,’ zegt Janne.

‘Dan ga ik het gelijk morgen vragen. Hij is zo knap, mama!’

‘Waar woont hij eigenlijk?’

Marthe haalt haar schouders op. 'Ik geloof in Bavelen,' zegt ze. 'Hij heeft een auto, dus hij kan gemakkelijk een keer bij ons komen.'

'Nou, dan moet je maar vragen of hij zaterdagmiddag komt.'

Janne is blij dat mevrouw Van Dorp haar dit advies gaf vanochtend. Het is inderdaad goed om te zien wie hij is en hoe het staat tussen hem en haar dochter.